

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3339/2018. (X. 26.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.IV.21.024/2017/3. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozók jogi képviselőjük útján (dr. Hernádi Gyula; székhely: 6800 Hódmezővásárhely, Zsoldos utca 2–4.) alkotmányjogi panasszal fordultak az Alkotmánybírósághoz.
- [2] 1.1. Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszukban az indítványozók a Kúria 2017. november 19-én kelt, Pfv.IV.21.024/2017/3. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezték. Kérték továbbá, hogy a Kúria támadott döntésének megsemmisítése esetén az Alkotmánybíróság részben semmisítse meg a Kúria által hatályában fenntartott jogerős ítéletet, a Szegedi Ítéltábla 2016. december 9-én kelt, Pf.I.21.235/2016/2. számú ítéletet, továbbá a Gyulai Törvényszék 2016. augusztus 11-én kelt, 14.P.20.413/2016/9. számú ítéletét.
- [3] Panaszuk előzményeként az indítványozók egyike, illetve ennek házastársa között házasság felbontása iránti peres eljárás indult, mégpedig a házastárs kereseti kérelme alapján. A házasságukból származó közös kiskorú gyermek szülői felügyelete, valamint a gyermekkel való kapcsolattartás tárgyában hozandó megalapozott döntés érdekében az eljáró bíróság a peres felek egyezően előadott – tárgyalási jegyzőkönyvbe foglalt – kérelmére elrendelte a peres felek (szülők) és a gyermek, valamint a konkrétan megnevezett közeli hozzátartozók (összesen hét személy) igazságügyi pszichológus szakértői vizsgálatát. A bíróság kirendelő végzése alapján került sor a szakértői bizonyítás elvégzésére, a többiek mellett a jelen alkotmányjogi panaszt előterjesztő három indítványozó szakértői vizsgálatára. A szakértői vizsgálat elvégzése, illetve az ennek alapján elkészített igazságügyi pszichológus szakértői vélemény betérjesztése után az indítványozók jogellenes adatkezelés miatt pert indítottak a kirendelt szakértő ellen. Az e perben született ítéletek képezik a jelen alkotmányjogi panasz tárgyát.
- [4] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben az indítványozók kérték, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy az alperes igazságügyi szakértő személyes adataik kezelése során szabálytalanul, jogellenesen járt el. Állították, hogy a szakértő saját maga által is beismerten nem tájékoztatta őket megfelelően a személyes adataik kezeléséről, az adatkezelés várható időtartamáról, valamint írásbeli beleegyező nyilatkozatot sem kért tőlük a vizsgálat során készített hangfelvételhez. Kérték ezért, hogy a bíróság kötelezze az alperesi adatkezelőt a kezelt adataik, valamint ezzel összefüggésben a teljes perbeli szakértői vélemény törlésére. Hivatkoztak több jogszabály, így az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) 5. § (1) bekezdése, 20. § (1)–(2) bekezdései, 21. § (2) bekezdése, valamint a szakértői vizsgálat idején hatályos az igazságügyi szakértői tevékenységről szóló 2005. évi XLVII. törvény (a továbbiakban: Szakértői törvény) 12. § (1) bekezdésének és 12/B. § (5) bekezdésének a sérelmére. Sérült szerintük továbbá az igazságügyi szakértői működésről szóló 31/2008. (XII. 31.) IRM rendelet (a továbbiakban: IRM rendelet) 8. §-a, illetve 20/A. § (3) bekezdése is.
- [5] 1.2. Az első fokon eljáró Gyulai Törvényszék 2016. augusztus 11-én kelt, 14.P.20.413/2016/9. számú ítéletével kötelezte az alperest, hogy a felperesek személyes meghallgatásáról a Gyulai Járásbíróság 7.P.20.717/2015. szám alatt folyamatban lévő ügyében 2016. március 23. napján készített szakértői vizsgálati hangfelvételi anyagot 15 nap alatt törölje. Ezt meghaladóan az indítványozók keresetét érdemben elutasította. Az első fokon eljáró bíróság a kereseti kérelem alapján egyedül az IRM rendelet 20/A. § (3) bekezdésének sérelmét tartotta megállapíthatónak, mivel a szakértő a hangfelvétel készítéséhez írásbeli hozzájáruló nyilatkozatot a felperesektől nem kért. A hangfelvétel jogellenes készítése miatt kötelezte a bíróság a szakértőt a hangfelvétel törlésére. A bíróság ugyanakkor nem tartotta indokoltnak a teljes szakértői vélemény törlésére kötelezni a szakértőt. A bíróság hi-

vatkozott arra, hogy a szakértőnek a vizsgálatról az IRM rendelet 20/A. § (4) bekezdése alapján jegyzőkönyvet kell készítenie, s azt a szakértő jogosult eldönteni, hogy a vizsgálat során elhangzottakról szó szerinti jegyzőkönyvet készít-e.

- [6] Az elsőfokú ítélet ellen a felperesek terjesztettek elő fellebbezést annak részbeni megváltoztatása és a keresetnek megfelelő döntés meghozatala érdekében. Álláspontjuk szerint az, hogy beleegyeztek a szakértői vizsgálatba, nem mentesítette az alperest tájékoztatási kötelezettsége alól. A jogsértő módon rögzített hanganyag törlésén kívül szükségesnek tartották törölni a szakvéleményt, illetve a szakvéleménynek a hanganyag papírra rögzített leiratát is. Hivatkoztak továbbá arra, hogy az alperes bizonyos különleges adataikat is rögzítette, melyhez az Infotv. értelmében írásos hozzájárulásukra lett volna szükség; vitatták ezért az elsőfokú bíróság álláspontját, miszerint a vizsgálatnál együtt személyes és különleges adataik kezeléséhez egyaránt hozzájárultak.
- [7] Az indítványozók fellebbezése folytán eljáró Szegedi Ítéltábla 2016. december 9-én kelt, Pf.I.21.235/2016/2. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette. Megfellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatta: mellőzte az elsőfokú ítéletnek a perköltségre vonatkozó rendelkezéseit és megállapította, hogy a felek az elsőfokú eljárási költségeket maguk viselik. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helyben hagyta. (Rendelkezett még arról, hogy a felperesek az elsőfokú és fellebbezési eljárási illeték visszaigénylésére jogosultak.)
- [8] A jogerős ítélet szerint az indítványozók adatainak az igazságügyi szakértő általi kezelése törvényen, a Szakértői törvény 12. § (1) és (2) bekezdésein alapult. Mivel a szakértőt törvény hatalmazta fel a személyes (és különleges) adatok kezelésére, ezért a másodfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy „nincs helye a szakvéleményből a felperesek személyes és érintett különleges adatainak törlésének”. A jogerős ítéletben a bíróság az elsőfokú ítélettel egyezően megállapította, hogy a szakértő az érintettek írásbeli hozzájárulása nélkül készített a személyek meghallgatásáról hangfelvételt. A másodfokú bíróság szerint azonban önmagában a hangfelvétel jogellenes készítése miatt nem indokolt az igazságügyi szakértő által készített szakvéleményt, illetve az abban foglalt személyes, illetve különleges adatokat törölni.
- [9] Az indítványozók felülvizsgálati kérelme folytán a Kúria Pfv.IV.21.024/2017/3. számú ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A Kúria a felülvizsgálati eljárás, így különösen a felülvizsgálati kérelem keretei között folytatott vizsgálatot, mely lényegében arra korlátozódott, hogy az IRM rendelet 20/A. § (3) bekezdésének a szakértő által történő megsértése (a hangfelvétel írásbeli hozzájárulás kikérése nélküli készítése) indokolja-e az egész szakvélemény törlésének elrendelését vagy sem. A Kúria szerint önmagában a rögzítés módjának eljárási szabálytalansága a szakvélemény egészét nem teszi semmissé.
- [10] Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban a kúriai ítéletnek, illetve az általa hatályában fenntartott jogerős ítéletnek, és az ezt megelőző elsőfokú ítéletnek a megsemmisítését kezdeményezték. Arra hivatkoztak, hogy az eljáró bíróságok megsértették az Alaptörvény VI. cikk (1) és (2) bekezdéseiben biztosított jogaik bírósági érvényesítése során az Alaptörvény 28. cikkét, s így sérültek az Alaptörvény VI. cikk (1) és (2) bekezdéseiben biztosított jogaik.
- [11] 2. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenképp azt kell vizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.
- [12] Az indítványozók az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőben benyújtott panaszukban (a Kúria ítéletét az indítványozók jogi képviselője 2018. február 2-án vette át, alkotmányjogi panaszukat 2018. április 3-án adták postára) az ügy érdemében hozott, rendes jogorvoslattal nem támadható kúriai ítéletet támadták. A kérelmezők alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkeznek, érintettségük – mivel a támadott kúriai ítélettel lezárt perben felperesek voltak – fennáll.
- [13] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {lásd pl. 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [20]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [14] Az indítványozók a támadott bírói döntések kapcsán sérelmezték, hogy a bíróság csak a jogsértő módon rögzített hanganyag törlését rendelte el, nem tartotta viszont jogsértőnek a szakértői vizsgálaton elhangzottak leiratát, illetve az ennek figyelembe vételével készült szakvéleményt, s az utóbbiak törléséről nem rendelkezett. Kifogásolták továbbá, hogy bár a szakértő nem tudta igazolni, hogy az indítványozók előzetes tájékoztatása meghallgatásuk, adataik felvétele (kezelése) megkezdése előtt megtörtént, a bíróság mégsem kötelezte a szak-

értőt a vizsgálat során rögzített adatok és a szakvélemény törlésére. Sérelmezték az indítványozók kifejezetten azt is, hogy a bíróság nem tartotta jogsértőnek, hogy a szakértő a vizsgálat során nemcsak személyes, hanem különleges adataikat is írásos hozzájárulásuk nélkül rögzítette. Tévesen értékelték az indítványozók szerint a Kúria azt, hogy az indítványozók valamennyien kérték a szakértő kirendelését, s ezzel a vizsgálat lefolytatásához, illetve az adatkezeléshez maguk is hozzájárultak, hiszen az indítványozók közül csak egy vett részt a valóperi alapeljárásban. Tévesen értékelték továbbá az indítványozók szerint a Kúria az Infotv. 6. § (6) bekezdését is, amikor az indítványozókat úgy vette figyelembe, mintha a valóperi alapeljárás kezdeményezői lettek volna, s ekként maguk kezdeményezték volna az adatkezelést.

- [15] Az Alkotmánybíróság korábban már leszögezte: „az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi”, „[a] bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik a testület hatáskörébe”. „Önmagukban [...] a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna” {lásd először: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}.
- [16] A „bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének” {3107/2016. (V. 24.) AB végzés, Indokolás [35]}. Alkotmányjogi panasz alapján csak a támadott ítélet alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára és a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére kerülhet sor.
- [17] Az indítvány alapján megállapítható, hogy érdemben az indítványozók kérelme arra irányult, hogy az Alkotmánybíróság a támadott bírósági ítéletek jogszerűségét vizsgálja meg, tehát hogy hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el, s nem az ítéletek alkotmányossági szempontú felülvizsgálatát kezdeményezték. Az Infotv. 22. § (5) bekezdése alapján a bíróság megítélésére tartozó kérdés, hogy ha adatkezelés során az érintett jogainak megsértését megállapítja, akkor milyen törvényi jogkövetkezményt alkalmaz a jogsértő adatkezelővel szemben. Nem alkotmányossági kérdés ezért önmagában az, hogy a jogsértő módon készített hangfelvétel törlésén túlmenően további jogkövetkezmény alkalmazásáról is rendelkezik-e a jogsértő adatkezelővel szemben a bíróság. Nem alkotmányossági kérdés konkrétan annak megállapítása sem, hogy az adatkezelő ténylegesen megsértette-e az Infotv. 20. §-ában foglalt kötelezettségét, s ha a jogsértés bekövetkezett, akkor ehhez a bíróság az Infotv. 22. § (5) bekezdése alapján milyen jogkövetkezményt fűz. Nem alkotmányossági, hanem az Infotv. 5. §-ának értelmezését igénylő kérdés továbbá az, hogy az adatkezelést törvény alapján elrendelt adatkezelésnek minősíti-e a bíróság: elfogadja-e a Szakértői törvény 12. § (1) és (2) bekezdésein alapuló (és ekként az érintettek hozzájárulását nem igénylő) adatkezelésnek azt, hogy a szakértő a vizsgálata során elhangzott személyes és különleges adatokat kezeli. A törvény alapján elrendelt adatkezelés esetén pedig még a jogellenesség kérdését sem veti fel, ha az érintettek adatait a hozzájárulásuk nélkül, nem saját kezdeményezésükre kezelik. Az indítvány mindezt figyelembe véve nem vet fel olyan alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, amely az indítvány befogadását és érdemi vizsgálatát indokolta volna.
- [18] 3. Mivel a fent kifejtettek szerint az alkotmányjogi panasz nem tett eleget a befogadhatóság Abtv. 29. §-ában előírt feltételének, az Alkotmánybíróság azt az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdései alapján eljárva az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2018. október 16.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/661/2018.

